

Stilurile de atașament și alegerea partenerului romantic ipotetic

Maria Nicoleta TURLIUC¹
Lavinia ICHIMAȘ²

Teoria atașamentului a sugerat că în cadrul interacțiunilor dintre copil și părinte/îngrijitor ia naștere un model mental (“*working model*”, concept introdus de Bowlby în 1973) care va ghida comportamentul copilului și percepția relațiilor cu ceilalți. Altfel spus, experiențele din cadrul procesului dezvoltării cu îngrijitorul primar (cel mai adesea mama) sunt integrate într-un sistem de reprezentări cognitive-afective ale eului (de ex., dacă merită sau nu să fie iubit și apreciat), ale celorlalți (de ex., dacă sunt ei sau nu de încredere și capabili să fie capabili să satisfacă nevoile interpersonale) și ale relațiilor (de pildă, dacă sunt sau nu securizante și recompensatoare).

În decursul timpului, cele mai multe studii cu privire la atașament au analizat fie relația copil-îngrijitor și stilurile de atașament la copil (Bowlby 1969, 1973; Ainsworth, Blehar, Waters & Wall, 1978; Main, Kaplan și Cassidy, 1985), fie stilurile de atașament la adultul și impactul lor asupra relațiilor intime (Hazan și Shaver, 1987, 1994; Collins și Read, 1990).

Cercetătorii au observat că stilul de atașament învățat în relația timpurie cu persoana care a făcut obiectul atașamentului primar se reflectă în relația adultă, el îngăduind studiul funcționării sociale a adultului și, a vulnerabilității sale în relațiile amoroase (Hazan și Shaver, 1987). Stilurile de atașament ale persoanei adulte își pun amprenta asupra relațiilor intime prin intermediul credințelor, expectanțelor și percepțiilor cu privire la mediul social și conduita relațională.

Dacă primele metode de măsurare a atașamentului la copil se bazau pe observații comportamentale (ale copilului, părintelui și ale interacțiunilor acestora), ulterior s-au construit instrumente verbale care măsoară stilul de atașament al adultului prin intermediul unor chestionare autoadministrate, aplicate adolescenților și adulților. Cel mai adesea, instrumentele pentru evaluarea stilurilor de atașament la adult integrează tipologia formulată inițial de Ainsworth și colab. (1978): stilul securizant, evitant și anxios/ambivalent. Mai recent însă, chestionarele pentru măsurarea stilului de atașament al adulților au

---

¹ Universitatea „Al.I.Cuza Iași.

² Masterand, Universitatea „Al.I.Cuza Iași.

subliniat importanța a doi factori – anxietatea și evitarea – în structurarea tipurilor de atașament (Brennan, Clark și Shaver, 1998; Sanford, 1997). Mulți cercetători cred acum că aceste dimensiuni permit identificarea a patru tipuri de atașament: securizant, evitant, temător și preocupat (Bartholomew, 1990; Bartholomew și Horowitz, 1991). Potrivit lor, stilul evitant/*avoidant* al lui Ainsworth ar include de fapt două stiluri diferite: evitant/*dismissing* (anxietate scăzută, evitare puternică) și temător/*fearful* (anxietate ridicată și evitare puternică); stilul anxios-ambivalent al lui Ainsworth este redenumit preocupat/*preoccupied*, fiind caracterizat prin anxietate ridicată și evitare redusă, iar stilul securizant/*secure* își păstrează denumirea și se caracterizează prin anxietate și evitare de nivel scăzut.

În 1987, Hazan & Shaver au construit un instrument pentru măsurarea stilului de atașament în relațiile romantice de cuplu, care a reprezentat punctul de plecare pentru Collins & Read (1990). Aceștia din urmă au descris tipurile de atașament în funcție de trecut, de credințele despre sine, lume și despre comportamentul în cuplu romantic. Autori au construit un instrument realizat pe trei dimensiuni de bază ale comportamentului de atașament: apropierea, dependența și anxietatea. Prin aplicarea acestui nou instrument s-au diferențiat o serie de noi caracteristici ale tipurilor de atașament formulate de Ainsworth și colaboratorii săi (1978). Astfel, vorbim despre *stilul securizant* aparținând subiecților care au o imagine pozitivă despre sine, fiind în general, mult mai încrezători și plăcându-le să creadă în dimensiunea altruistă și disponibilitatea celuilalt, ori de câte ori este nevoie, având un control asupra rezultatelor obținute de-a lungul vieții. Imaginea asupra relației afective este mult mai romantică; în majoritatea cazurilor, au avut relații calde cu persoana care i-a îngrijit în copilărie; se simt confortabil la orice apropiere, nu îi deranjează gândul dependenței de altul, nu-și fac griji în legătură cu faptul de a fi abandonați sau cu posibilitatea de a nu fi iubiți (Collins și Read, 1990). Acești subiecți răspund la eșecul potențial printr-o mobilizare crescută (efort sporit), au răspunsuri de încredere și speranță că vor reuși, în timp ce subiecții nesecurizanți dau semne de neajutorare și pesimism.

Stilul evitant aparținând subiecților cu o slabă încredere și valorizare de sine. Ei spun că natura umană este complexă și dificil de înțeles, că ceilalți sunt prea puțin altruști și gata să se conformeze presiunilor sociale. Stilul adoptat în relația afectivă este acela de obsesie, de dependență. Ei vorbesc despre o copilărie cu relații afective reci sau inconsistente cu persoana care face obiectul atașamentului primar. Astfel, subiecții evitanți se simt inconfortabil atunci când sunt prea apropiați și prea intimi cu ceilalți, nu au încredere în disponibilitatea celorlalți, dar nu sunt în mod special îngrijorați de posibilitatea de a fi abandonați.

Stilul anxios (anxios-ambivalent) este specific subiecților care se simt confortabil atunci când sunt dependenți de ceilalți, sunt încrezători în disponibilitatea celorlalți, dar sunt și foarte îngrijorați de posibilitatea de a fi abandonați sau de a nu fi iubiți. Ei caută atenția în mod exagerat, fiind și foarte tensionați, impulsivi, ușor frustrați, pasivi și neajutorați. Collins și Read (1990) considerau că este evidentă legătura dintre diferențele de atașament și diferențele în setul de credințe referitoare la propria persoană.

În dezvoltarea cercetărilor asupra relațiilor romantice, merită să amintim cercetările lui Freeman (1997, apud Shaver & Cassidy, 1999) – care s-au axat pe adolescenți și pe înlocuirea figurii primare de atașament cu noul partener în relațiile de dragoste care apar în această perioadă, studiile care au demonstrat existența unei legături între stilurile de atașament și adaptarea/satisfacția maritală (Kobak și Hazan 1991) sau cele vizând analiza mecanismelor cognitive – scheme, scripturi, credințe disfuncționale și atribuiri – ca mediatori plauzibili ai calității relației intime (Davila, Bradbury și Fincham, 1998 ș.a.). Spre exemplu, Collins (1996) și Mikulincer (1998) au arătat că subiecții evitanți sau anxioși dezvoltă interpretări mai defavorabile ale evenimentelor relaționale imaginate cu un partener posibil, comparativ cu subiecții aparținând stilului securizant. Totuși, atunci când subiecților li s-a cerut să-și imagineze comportamentul partenerului actual, Collins (1996) a observat că subiecții securizați și cei evitanți dezvoltă explicații similare, în timp ce subiecții anxioși ofereau, în continuare, explicații negative. Deși s-au stabilit corelații între interacțiunea stilurilor de atașament ale partenerilor și calitate relației lor (maritale), nici un studiu nu a analizat, din câte știm, influența duratei relației și a stilului de atașament asupra preferinței pentru apartenența partenerului ipotetic la un anumit stil de atașament.

Ipoteze și design

Așa cum am arătat și mai sus, stilul de atașament poate juca un rol important în alegerea unui partener deoarece el se formează în copilărie și pune bazele modului de a interacționa și relaționa cu ceilalți, mod care se păstrează și în viața adultă; el își pune amprenta asupra tuturor relațiilor afective semnificative de mai târziu și asupra credințelor și expectanțelor individului cu privire la ceilalți și la relațiile interpersonale. Indivizii aparținând unor stiluri diferite de atașament prezintă pattern-uri diferite de interacțiune cu ceilalți și dezvoltă așteptări diferite în raport cu partenerul intim. Ne putem aștepta deci ca stilul de atașament să influențeze nu numai calitatea relațiilor interpersonale ci și alegerea prietenilor și a partenerului intim, respectiv preferința pentru apartenența lor la un stil de atașament sau altul.

De asemenea, considerăm că tipul sau durata relației pentru care este exprimată alegerea (de lungă/scurtă durată) influențează și ea actul decizional deoarece, în funcție de aceasta individul își dezvoltă așteptări diferite. Într-o relație ocazională, de scurtă durată scopul este acela de a interacționa, de a cunoaște cât mai multe persoane, de a se distra, de a exercita aptitudinile sociale. În acest caz, individul nu este extrem de selectiv, de pretențios în alegerile sale. Dimpotrivă, atunci când se are în vedere o relație de lungă durată, cu perspectiva căsătoriei, individul va fi mai precaut în decizia sa, alegând doar pe cel care corespunde cel mai bine așteptărilor și nevoilor sale (puternic influențate de stilul său de atașament).

Cercetarea de față își propune să studieze influența stilului de atașament a subiectului respondent și a duratei relației asupra alegerii partenerului romantic ipotetic, respectiv a stilului său de atașament). Am presupus că aceste variabile independente – combinate într-un design de tip 2x3 – au o relevanță semnificativă în actului alegerii partenerului. Variabila dependentă o constituie tipul alegerii sau preferința pentru stilul de atașament al partenerului romantic ipotetic. Ea care poate fi: *similară* (indicând preferința respondentului pentru un partener aparținând aceluiași stil de atașament) sau *complementară* (indicând preferința respondentului pentru un partener cu un stil de atașament diferit de cel propriu).

Am formulat două ipoteze generale: 1. Stilul de atașament influențează semnificativ preferința pentru stilul de atașament preferat al partenerului romantic ipotetic în cazul relației de lungă durată și 2. Stilul de atașament nu influențează semnificativ preferința pentru stilul de atașament al partenerului romantic ipotetic în cazul relației de scurtă durată. În legătură cu prima ipoteză, am presupus faptul că: a. subiecții cu stil de atașament securizant tind să prefere un partener cu stil de atașament securizant (alegere similară) și b. subiecții cu un stil de atașament nesecurizant (evitant și anxios) tind să prefere un partener cu un stil de atașament securizant (alegere complementară). În privința celei de-a doua ipoteze, am formulat următoarele prezumții: a. subiecții cu un stil de atașament securizant tind să-și aleagă un partener potențial aparținând în egală măsură celor trei stiluri de atașament (alegere complementară, în paralel cu cea similară) și b. subiecții cu un stil de atașament nesecurizant (evitant sau anxios-ambivalent) tind să-și aleagă partenerul potențial aparținând în egală măsură tuturor stilurilor de atașament (alegere similară, în paralel cu cea complementară).

Metoda

Participanții. Pentru a alcătui grupele experimentale pentru cele trei stiluri de atașament, lotul cercetării a fost inițial compus din 150 de subiecți, știut fiind

faptul că ponderea stilurilor de atașament în populația generală este diferită: ponderea cea mai mare este cea subiecților cu atașament securizant (în jur de 50-60 %) și mai mică pentru cei cu atașament anxios-ambivalent (în jur de 20-25%) și evitant (restul). În final, am reținut 130 de subiecți, ceilalți fiind eliminați deoarece nu au putut fi încadrați în nici unul din stilurile de atașament. Dintre cei 130 de subiecți, 78 sunt de sex feminin și 52 de sex masculin, toți studenți ai Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, din cadrul Universității “Al. I. Cuza” din Iași. Subiecții au avut vârsta cuprinsă între 19 și 23 de ani, (media = 21, mediana = 21,7; SD = 4,02).

Procedura. 40 de subiecți au fost rugați înainte de începerea unui curs la care participau să completeze Scala Atașamentului la adulți (*Adult Attachment Scale*, AAS) a lui Collins și Read (1990). În baza răspunsurilor obținute a fost calculat coeficientul de consistență internă alpha Cronbach, a cărui valoare ne-a permis continuarea cercetării. Ulterior, am aplicat AAS unui număr de 150 de subiecți, la începutul activității lor de seminar. Toți subiecții au primit, de asemenea, și câte două foi de răspuns cuprinzând trei descrieri însoțite de câte o scală Likert în cinci trepte. Mai întâi, ei sunt rugați să aprecieze pe scala oferită (de la 1 - în foarte mică măsură, la 5 - în foarte mare măsură), gradul în care ar prefera fiecare din cele trei persoane descrise (aparținând celor trei stiluri de atașament) pentru o relație ocazională, de scurtă durată (situația 1). Pentru a elimina variabilitatea concepțiilor privitoare la durata unei relații scurte am exemplificat, în paranteză, că este vorba despre o petrecere, o excursie de câteva zile, o tabără de o săptămână etc. Mai apoi, ei sunt rugați să evalueze pe scala oferită măsura în care ar prefera persoanele respective pentru o relație de lungă durată, cu perspectiva căsătoriei (situația 2). Așadar, fiecare subiect a primit Scala Atașamentului la Adulți (AAS) și cele două liste cuprinzând fiecare cele trei portrete construite de noi, ce trebuiau evaluate în două ipostaze: în vederea relației de scurtă și, respectiv, lungă durată.

Instrumente. Pentru a măsura stilul de atașament al subiecților am utilizat *Adult Attachment Scale* (AAS; Collins și Read, 1990), instrument pe care l-am tradus cu ajutorul unui grup de experți din engleză. Este vorba despre o scală autoadministrată, de tip Likert, compusă din 18 de itemi, subiecții trebuind să evalueze în ce măsură afirmațiile prezentate corespund modului lor general de a gândi și de a simți *vis-à-vis* de partenerul romantic, în general (de la 1 - dezacord puternic, la 5 - acord puternic). Scala măsoară confortul dependent de ceilalți și credințele cu privire la gradul de încredere în capacitatea celorlalți de a satisface nevoile respondentului (dependența), confortul față de distanța de partener în cadrul relației (apropierea) și teama de abandon sau de a pierde dragostea (anxietatea).

Collins și Read (1990) au raportat o stabilitate moderată a acestor scale la o distanță de peste 2 luni, cu o valoare a corelației fidelității test-retest variind de

la $r = 0,71$ (dependența), la $r = 0,52$ (anxietatea). Autorii au mai raportat și o consistență internă adecvată cu un coeficient alpha Cronbach de 0,75 pentru dependență, 0,69 pentru apropiere și 0,72 pentru anxietate. Astfel, AAS s-a dovedit a fi un instrument valid de evaluare a aspectelor relevante ale atașamentului, incluzând modelele cognitive ale sinelui, ale celorlalți și ale relațiilor interpersonale. Așa cum am notat anterior, majoritatea cercetărilor consideră astăzi că *doi factori* (evitarea și anxietatea) sunt mai importanți în definirea stiluri de atașament la adult. Un studiu recent (Sanford, 1997), a supus AAS din nou analizei factoriale și a indicat prezența a doar doi factori: apropierea și dependența corespund evitării, iar anxietatea corespunde dimensiunii anxietății.

În prezentul studiu noi am folosit însă precizările lui Collins și Read (1990) privind corespondența a câte 6 itemi cu fiecare dintre cele trei stiluri de atașament: securizant, evitant și anxios. Am calculat media aritmetică a scorurilor obținute de subiecți la fiecare tip de atașament și am obținut câte un scor pentru fiecare tip de atașament. Apoi, am reținut scorul (supramediu) cel mai mare pentru stilul de atașament preponderent raportat de subiect. Subiecții cu scoruri supramedii egale la două sau la toate cele trei stiluri de atașament au fost eliminați, la fel ca și cei care nu au obținut o valoare supramedie la cel puțin un stil de atașament. Pretestarea instrumentului s-a efectuat pe 40 de subiecți și s-a obținut un coeficient de fidelitate alpha Cronbach de 0,67. După aplicarea AAS în testarea propriu-zisă, în baza prelucrării răspunsurilor obținute, am împărțit subiecții în trei grupe experimentale: grupul 1 – alcătuit din subiecții aparținând stilului securizant – a fost format din 56 de subiecți (24 de băieți și 32 de fete); grupul 2 – alcătuit din subiecții aparținând stilului de atașament evitant – a fost compus din 35 de subiecți (15 băieți și 20 de fete), iar grupul 3 – alcătuit din subiecții aparținând stilului anxios – a fost format din 39 de subiecți (17 băieți și 22 de fete).

Pentru evidențierea tipului relației (de scurtă/lungă durată), am construit trei portrete ale unor persoane, reprezentând partenerii posibili, aparținând fiecăruia din cele trei stiluri de atașament. Corespondența portretului cu stilul de atașament reprezentat a fost verificată cu ajutorul a 20 de experți (studenții în anul IV la secția de Psihologie a Facultății de Psihologie și Științe ale Educației) cărora li s-au prezentat caracteristicile celor trei tipuri de atașament și cele trei portrete construite. Ei au fost rugați să indice tipul de atașament căruia îi corespunde cel mai probabil fiecare persoană descrisă în portretele construite. Astfel, pentru securizant și evitant am obținut o corespondență de 90%, iar pentru anxios-ambivalent o corespondență de 85%. Subiecții au trebuit să-și exprime preferința pentru persoanele descrise având în vedere mai întâi relația de scurtă durată și apoi cea de lungă durată.

Rezultate

1. Mai întâi am verificat dacă stilul de atașament influențează tipul alegerii partenerului romantic ipotetic în cazul unei relații de lungă durată, utilizând Paired Samples T Test, separat pentru fiecare stil de atașament în parte.

Subiecții cu un stil de atașament securizant preferă, pentru o relație de lungă durată, un partener cu stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament evitant ($t = 16,727$; $p < 0,01$), un partener cu un stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament anxios ($t = 8,654$; $p < 0,01$) și un partener aparținând stilului evitant semnificativ mai mult decât celui anxios ($t = -4,082$; $p < 0,01$).

Paired Samples T Test

		T	P
Pair 1	AL.SEC.L. – AL.EV.L.	16.727	$p < 0,01$
Pair 2	AL.SEC.L. – AL. ANX. L.	8.654	$p < 0,01$
Pair 3	AL.EV. L. – AL.ANX.L.	-4.082	$p < 0,01$

a. Stil de atașament = securizant

Din punct de vedere calitativ, putem spune că subiecții cu un stil de atașament securizant preferă pentru o relație pe termen lung mai întâi un partener ipotetic cu un stil de atașament securizant, urmat de un partener cu stil anxios și de unul cu stil evitant – pe ultimul loc. Rezultatele au confirmat prezumția formulată inițial: *subiecții cu stil de atașament securizant preferă pe termen lung un partener cu stil de atașament similar, cel securizant (alegere similară).*

Subiecții cu un stil de atașament evitant preferă, pentru o relație de lungă durată, un partener cu stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament evitant ($t = 8,639$; $p < 0,01$), un partener cu un stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament anxios ($t = 8,192$; $p < 0,01$) și un partener aparținând stilului anxios semnificativ mai mult decât celui evitant ($t = -4,082$; $p < 0,05$).

Paired Samples T Test

		T	P
Pair 1	AL.SEC.L. – AL.EV.L.	8.639	p < 0,01
Pair 2	AL.SEC.L. – AL. ANX. L.	8.192	p < 0,01
Pair 3	AL.EV. L. – AL.ANX.L.	-4.082	p < 0,05

a. Stil de atașament = evitant

Calitativ, putem spune că subiecții cu un stil de atașament evitant preferă pentru o relație pe termen lung mai întâi un partener ipotetic cu un stil de atașament securizant, urmat de un partener cu stil anxios și, pe ultimul loc, de un partener cu stil evitant.

Subiecții cu un stil de atașament anxios preferă, pentru o relație de lungă durată, un partener cu stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament evitant (t = 10,584; p < 0,01), un partener cu un stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament anxios (t = 4,203; p < 0,01) și un partener aparținând stilului anxios semnificativ mai mult decât celui evitant (t = - 5,017, p < 0,01).

Paired Samples T Test

		T	P
Pair 1	AL.SEC.L. – AL.EV.L.	10.584	p < 0,01
Pair 2	AL.SEC.L. – AL. ANX. L.	4.203	p < 0,01
Pair 3	AL.EV. L. – AL.ANX.L.	-5.017	p < 0,01

a. Stil de atașament = anxios

În cadrul interpretării calitative a datelor, putem spune că subiecții cu un stil de atașament anxios preferă pentru o relație pe termen lung mai întâi un partener ipotetic cu un stil de atașament securizant, urmat de un partener cu stil anxios și, în fine, de unul cu stil evitant. Rezultatele confirmă așteptările noastre inițiale: *într-o relație pe termen lung, subiecții cu stil de atașament nesecurizant (evitant sau anxios) preferă un partener cu stil de atașament securizant unuia cu stil de atașament nesecurizant, fie el evitant sau anxios (alegere complementară).*

Spre deosebire de subiecții aparținând stilului securizant care se preferă între ei într-o relație pe termen lung, cei cu un stil de atașament nesecurizant nu

se preferă între ei: evitantul nu preferă un alt evitant, anxiosul nu preferă un alt anxios, după cum, cele două stiluri nesecurizante nu se preferă între ele. Preferințele lor se îndreaptă tot spre persoanele cu stil securizant.

2. În continuare, am verificat dacă stilul de atașament influențează tipul alegerii unui partener romantic ipotetic în cazul unei relații de scurtă durată, utilizând Paired Samples T Test pentru fiecare stil de atașament în parte.

Subiecții cu un stil de atașament securizant preferă, pentru o relație de scurtă durată, un partener cu stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament evitant ($t = 10,876$; $p < 0,01$), un partener cu un stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament anxios ($t = 7,783$; $p < 0,01$), dar alegerea unui partener cu stil evitant nu diferă semnificativ de alegerea unuia cu stil anxios ($t = - 1,879$; $p > 0,05$).

Paired Samples T Test

		T	p
Pair 1	AL.SEC.L. – AL.EV.L.	10.876	$p < 0,01$
Pair 2	AL.SEC.L. – AL. ANX. L.	7.783	$p < 0,01$
Pair 3	AL.EV. L. – AL.ANX.L.	-1.879	$p > 0,05$

a. Stil de atașament = securizant

În cadrul interpretării calitative a datelor, putem spune că subiecții cu un stil de atașament securizant preferă pentru o relație pe termen scurt un partener ipotetic cu un stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât unul cu stil anxios sau evitant. Între cei din urmă, nu există însă diferențe semnificative. Rezultatele nu au confirmat prezumția formulată inițial: *subiecții cu stil de atașament securizant nu preferă pe termen scurt în egală măsură partenerii aparținând tuturor celor trei tipuri de atașament. Ei preferă, și în acest caz, semnificativ mai mult partenerii cu stil de atașament securizant celor cu stil evitant sau anxios, între care nu apar diferențe semnificative.*

Comparativ cu alegerea partenerului romantic ipotetic pe termen lung, în cadrul căreia ierarhia preferințelor situa pe trepte distincte partenerii cu stiluri de atașament diferite (I: securizant, II: anxios și III: evitant), în cazul relației de scurtă durată se poate distinge net preferința principală pentru stilul securizant, de cea secundară – între care diferențele nu sunt semnificative.

Subiecții cu un stil de atașament evitant preferă, pentru o relație de scurtă durată, un partener cu stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament evitant ($t = 6,562$; $p < 0,01$), un partener cu un

stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament anxios ($t = 8,261$; $p < 0,01$), iar ponderea alegerii partenerului cu stil evitant este identică cu cea s alegerii partenerului cu stil anxios ($t = 0,000$; $p = 1$).

Paired Samples T Test

		T	P
Pair 1	AL.SEC.L. – AL.EV.L.	6.562	$p < 0,01$
Pair 2	AL.SEC.L. – AL. ANX. L.	8.261	$p < 0,01$
Pair 3	AL.EV. L. – AL.ANX.L.	.000	$P = 1$

a. Stil de atașament = evitant

Calitativ, putem spune că subiecții cu un stil de atașament evitant preferă pentru o relație pe termen scurt mai întâi un partener ipotetic cu un stil de atașament securizant, urmat – la egalitate – de un partener cu stil anxios sau evitant.

Subiecții cu un stil de atașament anxios preferă, pentru o relație de scurtă durată, un partener cu un stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament evitant ($t = 3,804$; $p < 0,01$), un partener cu un stil de atașament securizant semnificativ mai mult decât un partener cu stil de atașament anxios ($t = 4,026$; $p < 0,01$), iar ponderea alegerii unui partener cu stil anxios este identică cu cea a alegerii partenerului cu stil evitant ($t = 0,000$; $p = 1$).

Paired Samples T Test

		T	P
Pair 1	AL.SEC.L. – AL.EV.L.	3.804	$p < 0,01$
Pair 2	AL.SEC.L. – AL. ANX. L.	4.026	$p < 0,01$
Pair 3	AL.EV. L. – AL.ANX.L.	.000	$P = 1$

a. Stil de atașament = anxios

În cadrul interpretării calitative a datelor putem spune că subiecții cu un stil de atașament anxios preferă pentru o relație pe termen scurt un partener ipotetic

cu un stil de atașament securizant, urmat la egalitate de un partener cu stil anxios sau evitant.

Presupunerea noastră inițială nu se confirmă: *subiecții cu stil de atașament nesecurizant nu preferă pe termen scurtă în egală măsură partenerii aparținând celor trei tipuri de atașament. Ei preferă semnificativ mai mult partenerii cu stil de atașament securizant celor cu stil evitant sau anxios, aflați la egalitate, pe locul secund.*

Așadar, comparativ cu alegerea partenerului romantic ipotetic pe termen lung, în cadrul căreia ierarhia preferințelor situa pe trepte distincte partenerii cu stiluri de atașament diferite (I: securizant, II: anxios și III: evitant), în cazul relației de scurtă durată se poate distinge net preferința principală pentru stilul securizant, de cea secundară – pe care se află la egalitate stilul anxios și cel evitant.

Discuții

Rezultatele obținute nu dau câștig de cauză exclusiv teoriei similarității sau complementarității, care pretind a explica atracția interpersonală și alegerea partenerului romantic. Nici una din aceste teorii, luată separat, nu este capabilă să explice datele obținute în acest studiu. Teoria interdependenței (Kelly și Thibaut, 1978) pare a fi mai adecvată, una dintre ideile de bază fiind că noi suntem atrași de cei pe care îi considerăm mai în măsură să ne ofere recompense, să ne satisfacă nevoile și dorințele, de cei cu care putem realiza schimburi avantajoase.

Diferențele constatate cu privire la alegerile/preferințele exprimate de subiecții aparținând celor trei stiluri de atașament – stabilite doar pe baza auto-raportării, nu și pe calea observației – au la bază tocmai diferențele cu privire la modul de a relaționa, la așteptările și dorințele specifice fiecărui tip de atașament. Dacă aceste diferențe dintre cele trei tipuri de atașament ar fi neesențiale sau nu ar avea nici o relevanță în actul alegerii partenerului potențial, atunci toți subiecții ar fi trebuit să aleagă un partener cu stil de atașament similar, conform principiului similarității, fie un partener cu stil de atașament complementar, conform teoriei nevoilor complementare a lui Winch. Acest lucru nu s-a întâmplat însă, ceea ce demonstrează importanța diferențelor dintre modelele cognitive asociate stilurilor de atașament, faptul că stilurile de atașament activează (mai ales în condiții de stres) pattern-uri cognitiv-comportamentale diferite.

În acest sens, Mikulincer și Florian (1998) menționau că atașamentul mai securizant va acționa ca o resursă nativă care ajută persoanele aparținând acestui stil să-și mențină gradul satisfacției relaționale/maritale ridicat și să facă față cu bine factorilor stresori și perioadelor mai dificile din viața lor. Insecuritatea

ridicată, pe de altă parte, îi va face pe indivizi mult mai vulnerabili la eșecul relațional. De pildă, persoanele anxios atașate tind să devină excesiv de preocupate cu privire la semnele abandonului, trădării și infidelității, să-și facă griji exagerate în legătură cu problemele apărute (în mod firesc), să utilizeze mecanismul profețiilor auto-împlinite.

Simpson, Rholes și Phillips (1996) observau că la subiecții anxios atașați, care prin definiție sunt preocupați de relațiile lor, stresul interpersonal tinde să activeze grija lor excesivă în privința stabilității și calității partenerului și a relației cu acesta. În relațiile amoroase premaritale și în urma unei sarcini de rezolvare a conflictelor, subiecții anxios atașați își apreciază partenerii mai defavorabil, în timp ce la subiecții cu un atașament de tip evitant nu apar modificări în evaluarea partenerului. Autorii concluzionau că indivizii aparținând stilului de atașament evitant tind să recurgă mai mult la mecanismele de apărare a eului și strategiile de distanțare, menite să asigure menținerea imaginii lor cu privire la partener și la relația intimă atunci când sunt confrunțați cu stresul relațional.

În mod asemănător, Collins (1996) observa că indivizii cu stil de atașament evitant nu au tendința de a face atribuiri negative cu privire la comportamentul partenerului romantic deoarece acestea ar presupune că (persoanele cu stil evitant) nu sunt valorizate de către ceilalți și că au asemenea preocupări care sunt incompatibile cu dorința lor de a fi/părea încrezători în sine și cu dorința lor de autosuficiență.

Într-adevăr, indivizii cu stil de atașament evitant valorizează independența în detrimentul intimității, au o stimă de sine ridicată, dar spre deosebire de securizanți, acesta rezultă dintr-o negare a sentimentelor negative față de sine și față de ceilalți; este rezultatul unor relații defectuoase cu părinții care i-au respins. Astfel, ei își fixează niște standarde foarte mari și prezintă adesea reacții de apărare nediferențiată față de ceilalți.

Indivizii cu stil de atașament anxios au dificultăți de adaptare, căutând disponibilitate și securitate în relațiile lor, în joacă un rol dependent și trăiesc sentimente dintre cele mai intense sau extreme. Ei valorizează apropierea și intimitatea mai presus de independența personală, având opinii negative despre ei înșiși și inconsecvente față de ceilalți.

În schimb, indivizii cu stil de atașament securizant sunt caracterizați de optimism, gândire pozitivă, adaptare flexibilă la realitate, scopuri și planuri realiste, stimă de sine pozitive și un echilibru între dorința de independență și cea de intimitate. Aceste trăsături au fost dobândite în cadrul unor relații armonioase și afectuoase în primul rând cu părinții, în prima copilărie, apoi cu "alții semnificativi".

Având în vedere toate aceste aspecte, era de așteptat ca securizanții să prefere un partener cu un atașament similar, care ar putea răspunde adecvat gradului de

apropiere și dependență dorite. Alegerea de către subiecții aparținând stilurilor nesecurizante a unui partener securizant este justificată pe de o parte prin forța de atracție exercitată de o persoană caracterizată prin succes social, abilități relaționale, relații pozitive și durabile, prin alte calitățile care par să ofere promisiunea numeroaselor recompense pe care un individ le-ar putea obține în relația cu acesta. Pe de altă parte, alegerea este justificată și de asemănările dintre tipurile de atașament “slabe” (ținând de dificultățile relaționale, chiar dacă din motive diferite).

Un subiect cu atașament evitant nu ar putea alege un alt evitant deoarece acesta nu ar face decât să adâncească și să agraveze aspectele negative deja existente în modul propriu de a se raporta la sine, la ceilalți și de a interacționa cu ei, dând naștere unei relații distante, superficiale, care nu ar putea fi abandonate datorită dificultății de a accepta eșecul. Un partener anxios, cu nevoia lui acută de intimitate, care reprezintă tocmai opusul evitantului, nu ar fi capabil să-i asigure acestuia din urmă libertate de care are nevoie.

Similar, o persoană anxios atașată nu va putea găsi în relația cu un partener atașat similar securitatea pe care o dorește atât de mult, iar un partener evitant, iar nu ar putea răspunde nevoii sale de intimitate, sporindu-i teama de nu fi iubit sau de fi abandonat.

În cazul relației de lungă durată, atât subiecții mai securizant atașați cât și cei mai nesecurizanți preferă un potențial partener anxios unui evitant, fapt care demonstrează că interesul primului pentru relația intimă și nevoia sa de intimitate și de deschidere sunt mult mai bine valorizate comparativ cu trăsăturile evitantului. Nevoia sa redusă de apropiere și dorința mare de independență sunt percepute ca impedimente majore în calea realizării unei relații durabile. Diferențele dintre cele două stiluri se estompează (în cazul subiecților securizanți) și, chiar, dispar (în cazul subiecților nesecurizanți), în cadrul relațiilor pe termen scurt.

În concluzie, datele noastre au demonstrat că pentru o relație de lungă durată subiecții cu stil de atașament securizant fac o alegere similară (preferă un partener cu stil de atașament similar), iar subiecții aparținând stilurilor de atașament nesecurizante (evitant și anxios) aleg un partener cu un stil diferit de cel propriu (alegere complementară). Spre deosebire de așteptările noastre pattern-ul alegerii se menține, în linii mari, și în cazul relației pe termen scurt, preferat fiind tot tipul securizant (atât de subiecții cu atașament securizant, cât și de cei cu atașament nesecurizant). Deosebirea constă în faptul că în prima situație (relația durabilă) apare o ierarhie clară a preferințelor pentru cele trei stiluri de atașament ale partenerului ipotetic, în timp ce, în a doua există doar o diferență certă în preferința principală și cele secundare.

Referințe bibliografice

- Ainsworth, M.D., Blehar, M.C., Waters, E. și Wall, S., 1978, *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*, Hillsdal, NJ, Elbraum.
- Bartholomew, K., 1990, "Avoidance of intimacy: An attachment perspective", *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 147-178.
- Bartholomew, K., Horowitz, L., 1991, "Attachment styles among young adults: A test of a four category model", *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-241.
- Bowlby, J., 1969, *Attachment*, New York, Basic Books
- Bowlby, J., 1973, *Attachment and Loss, vol. 2: Separation, Anxiety and Anger*, New York, Basic Books.
- Brennan, K.A., Clark, C.L., Shaver, P.R., 1998, "Self-Report measurement of adult attachment: An integrative overview", in J.A. Simpson și W.S. Rholes (eds.), *Attachment theory and close relationships*, New York, Guilford Press.
- Cassidy, J., Shaver, Ph., 1999, *Handbook of attachment. Theory, research, and clinical application*, New York, The Guilford Press.
- Collins, N.L., 1996, "Working models of attachment: Implications for explanation, emotion, and behaviour", *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 810-832.
- Collins, N.L., Read, S.J., 1990, "Adult attachment, working models, and relationships quality in dating couples", *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663.
- Davila, J., Bradbury, T.N, Fincham, F.D., 1998, "Negative affectivity as a mediator of the association between attachment and marital satisfaction", *Personal Relationships*, 5, 467-484.
- Kelly, H.H., Thibaut, J.W., 1978, *Interpersonal relations: A theory of interdependence*, New York, Wiley.
- Kobak, R.R., Hazan, C., 1991, "Attachment in marriage: Effects of security and accuracy of working models", *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512.
- Main, M., Kaplan, N., Cassidy, J., 1985, "Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation", *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50, 66-104.
- Mikulincer, M., 1998, "Adult attachment styles and individual differences in functional versus dysfunctional experiences of anger", *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 513-524.
- Mikulincer și Florian, 1998, "The relationship between adult attachment styles and emotional and cognitive reactions to stressful events", in J.A. Simpson și W.S. Rholes (eds.), *Attachment theory and close relationships*, New York, Guilford Press.
- Shaver, P., Hazan, C., 1987, "Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process", *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.

Hazan, C., Shaver, P.R., 1994, "Attachment as an organizational framework for research on close relationships", *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.

Simpson, J.A., Rholes, W.S., Phillips, D, 1996, "Conflict in close relationships: An attachment perspective", *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 899-914.

Sanford, K., 1997, "Two dimension of adult attachment: Further validation", *Journal of Social and Personal Relationships*, 14, 133-143.